

**ผลการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท
ที่มีต่อความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น**
**Effects of Instruction Based on Intertextuality Theory
On Poetic Writing Abilities of Lower Secondary School Students**

ชิงชัย เตียเจริญ¹ และ วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเภา^{2*}

Chingchai Tiacharoen¹ and Wipawan Wongsuwan Kongpao^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบทระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองทั้งโดยภาพรวมและจำแนกตามองค์ประกอบ 2) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบวัดความสามารถในการแต่งบทร้อยกรอง แบบบันทึกความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนรายบุคคล และแผนการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองโดยภาพรวมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาจำแนกตามองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบของทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านฉันทลักษณ์ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการใช้ถ้อยคำ และด้านกวีโวหาร ทุกองค์ประกอบมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองทั้ง 3 ประเภทของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบทจำแนกตามองค์ประกอบ พบว่า นักเรียน เกิดการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองในระยะหลังดีขึ้นกว่าในระยะแรกทั้ง 4 องค์ประกอบ

คำสำคัญ : ทฤษฎีสหบท, การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท, ความสามารถในการแต่งบทร้อยกรอง

¹ นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Graduate Student of Curriculum and Instruction Division, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University, E-mail: 6183828827@student.chula.ac.th

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Lecturer of Teaching Thai Language Division, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University, E-mail: wipawan.w@chula.ac.th

* Corresponding author

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare poetic writing abilities of the students who were taught using intertextuality theory before and after the experiment including the result in overall and separated components, and 2) study the improvement in poetic writing abilities of the students who were taught using intertextuality theory. The sampling group was 30 students who studied in grade 9 at the extra-large secondary school in the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. Moreover, the research instruments were the achievement test for evaluating poetic writing abilities, the observation forms for collecting poetic writing abilities for individuals, the forms for collecting the students' learning progress, and the lesson plans based on intertextuality theory. The research findings were as follows: 1) There was significant different result between pre-test and post-test of the students who were taught using intertextuality theory at the .01 level of significant, which the mean of post-test scores was higher than pre-test scores. Furthermore, it was found that there were 4 components: prosody, content, rhetoric, and figure of speech. The mean of the post-test scores was higher than the pre-test scores at the .01 level of significant. 2) From the quality analysis to study the progress in poetic writing for 3 types of poems, it was found that the students who were taught using Bloom's intertextuality theory had improvement in poetic writing abilities for all 4 components.

Keywords: intertextuality theory, instruction based on intertextuality theory, poetic writing abilities

บทนำ

บทร้อยกรองเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของไทย โดยการนำถ้อยคำมาร้อยเรียงให้เป็นจังหวะ มีสัมผัสคล้องกัน ใช้สื่อความหมายและอารมณ์อย่างลึกซึ้ง และถือเป็นความสามารถหนึ่งที่สำคัญโดยผู้ที่มีความสามารถในการแต่งบทร้อยกรอง คือ ผู้ที่เขียนบทร้อยกรองให้มีเนื้อหาที่ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เลือกใช้ฉันทลักษณ์ได้เหมาะสมกับเรื่องและเขียนให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ ใช้คำถูกต้อง มีความหมายสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง มีความไพเราะ สร้างภาพ อารมณ์และความรู้สึกให้แก่ผู้อ่าน รวมทั้งการถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างสร้างสรรค์ (วราภรณ์ บำรุงกุล, 2542; ศุภวรรณ มองเพชร, 2547)

ความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองเป็นความสามารถที่สำคัญและมีคุณค่าทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคมและประเทศชาติ ในด้านคุณค่าต่อตนเอง การแต่งบทร้อยกรองจะช่วยให้ผู้แต่งเกิดความเบิกบานใจ และช่วยผ่อนคลายความเครียด และที่สำคัญคือได้แสดงความคิด ความรู้สึกและจินตนาการของตนเอง (ประทีป วาทิกทินกร, 2542) ส่วนคุณค่าต่อผู้อื่น บทร้อยกรองสามารถสร้างความรู้สึก จินตนาการ และความคิดของผู้อ่าน นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มพูนแง่คิดและทัศนคติแก่ผู้อ่าน และคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติ บทร้อยกรองเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ทางสังคม รวมทั้งยังเป็นการดำรงวัฒนธรรมของประเทศชาติไว้อีกด้วย (ประทีป วาทิกทินกร, 2542; เปรมศรี พลราช, 2556)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เล็งเห็นความสำคัญของบทร้อยกรองจึงได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการแต่งบทร้อยกรองไว้ในสาระที่ 4 มาตรฐาน ท 4.1 และกำหนดคุณภาพผู้เรียนเกี่ยวกับความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนเมื่อจบการศึกษาในแต่ละช่วงชั้น โดยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกำหนดให้นักเรียนสามารถแต่งบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ กาพย์ และโคลงสี่สุภาพได้

อย่างไรก็ดี แม้จะมีการกำหนดสาระดังกล่าวไว้ในหลักสูตร แต่ปัจจุบันพบว่า การจัดการเรียนการสอนการแต่งบทร้อยกรองยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถแต่งบทร้อยกรองได้ โดยพิจารณาผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปี 2562 ของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าคะแนนเฉลี่ยในสาระที่ 4 มาตรฐาน ท 4.1 ซึ่งการแต่งบทร้อยกรองเป็นส่วนหนึ่งของสาระดังกล่าว อยู่ในระดับต่ำกว่าสาระอื่น ๆ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 44.22 และเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 พบว่า ผู้เรียนขาดทักษะและความสามารถในการแต่งบทร้อยกรอง ไม่สามารถเรียงวรรคของบทร้อยกรองได้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ และไม่สามารถใช้คำสัมผัสคล้องจองได้ถูกต้องเหมาะสม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2, 2562)

สาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถแต่งบทร้อยกรองได้มาจากทั้งตัวผู้เรียนและจากผู้สอน สาเหตุจากตัวผู้เรียนเกิดจากผู้เรียนขาดความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการแต่งบทร้อยกรอง ไม่สามารถจดจำฉันทลักษณ์ได้อีกทั้งผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน และเห็นว่า การแต่งบทร้อยกรองเป็นเรื่องยาก เนื่องจากไม่มีคลังคำศัพท์ อีกทั้งไม่สามารถแต่งให้สื่อความหมายหรือเนื้อหาสาระได้อย่างไพเราะซาบซึ้งและสร้างอารมณ์คล้อยตามต่อตัวผู้อ่านได้ (กรรณิกา บุชบา, 2555; จรินทร์ งามมั่น, 2556; พนมศักดิ์ มนูญปรัชญาภรณ์, 2557) ส่วนสาเหตุจากผู้สอนมาจากการขาดสื่อ กิจกรรมและวิธีสอนที่เหมาะสม ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบเดิม โดยการบรรยายเพียงอย่างเดียว ไม่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย (กรรณิกา บุชบา, 2555; กุลธิดา ปัญญาจิรวุฒิ, 2547; นิตยา ไพบุลย์, 2545)

ผลการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสอนแต่งบทร้อยกรองแสดงว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองควรมีขั้นตอนจัดการเรียนการสอนที่เป็นลำดับขั้นตอนชัดเจน โดยเริ่มจากขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งเป็นขั้นตอนการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในการเรียนบทร้อยกรอง ขั้นสอนเป็นขั้นที่ผู้สอนให้ความรู้และแนวทางในการแต่งบทร้อยกรอง ขั้นลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนลงมือแต่งบทร้อยกรอง ขั้นการประเมินผล เป็นขั้นประเมินผลการแต่งบทร้อยกรอง โดยผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันประเมินตามเกณฑ์การประเมิน และขั้นสรุป เป็นขั้นที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปหรือระบุสิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทร้อยกรองในแต่ละครั้ง (ศิวกานต์ ปทุมสูติ, 2533) นอกจากนี้ ผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการกลุ่ม เสริมสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนอย่างเพียงพอ รวมทั้งมีสื่อและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแต่งบทร้อยกรองได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว และชำนาญ (เปรมศรี พลราช, 2556)

แนวทางในการจัดการเรียนการสอนข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนแต่งบทร้อยกรองควรมีกระบวนการลำดับขั้นตอนตามที่กล่าวมา มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีสื่อหรือนวัตกรรมที่เหมาะสมกับเนื้อหา รวมถึงมีการฝึกฝนอย่างเพียงพอ จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ พบว่า ทฤษฎีสหบทหรือ ทฤษฎีสัมพันธบท (intertextuality theory) (Bloom, 1983) เป็นแนวคิดหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองได้ เนื่องจากแนวคิดของทฤษฎีดังกล่าวจะทำให้ผู้อ่านเห็นความสัมพันธ์ของตัวบทเดิมและตัวบทใหม่ที่มีความสัมพันธ์กัน และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์นั้น ซึ่งส่งผลให้ผู้อ่านเห็นแนวทางในการสร้างตัวบทที่มีลักษณะแตกต่างไปจากตัวบทเดิม และสามารถสร้างตัวบทของตนเองที่เกิดจากการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทเดิมได้ โดยแบ่งลักษณะความสัมพันธ์ไว้ 5 ลักษณะ ได้แก่ Intertextuality, Paratextuality, Metatextuality, Hypertextuality, และ Architextuality (Genette, 1997)

Bloom (1983) ได้นำแนวคิดการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวบทในลักษณะ Intertextuality ดังกล่าวนำเสนอเป็นแนวคิดของตนไว้ใน *The anxiety of influence: The theory of poetry* โดยเสนอแนวทางในการแต่งบทร้อยกรอง โดยใช้การอ่านผ่านมุมมองใหม่ไว้ใน 6 แนวทาง โดยการพิจารณาบทร้อยกรองที่นำมาเป็นตัวบทอ่าน เพื่อให้ได้แนวทางในการสร้างสรรค์บทร้อยกรองใหม่จากตัวบทที่อ่าน ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวการอ่านผ่านมุมมองใหม่ตามทฤษฎีสหบทนี้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน 2 แนวทาง คือ 1) การปรับแต่งงานเขียนเดิม (clinamen) และ 2) การหลอมรวมงานหลายชิ้นแล้วใส่จินตนาการเพิ่มเติม (tessera) (อภิมาส มากจุ้ย, 2553) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นให้แต่งบทร้อยกรองประเภทกาพย์ยานี 11 กลอนสุภาพ และโคลงสี่สุภาพ ซึ่งมีขอบหรือแบบแผนทางฉันทลักษณ์กำหนดไว้ชัดเจน ไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ เนื่องจากแนวทางในการสร้างบทร้อยกรองตามทฤษฎีสหบททั้ง 2 แนวทางที่กล่าวมาข้างต้นใช้ในงานสร้างสรรค์บทร้อยกรองที่ยังยึดขอบในการแต่งแบบเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบหรือฉันทลักษณ์ เป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านของการใช้คำ การใช้ภาษา เนื้อหาหรือแนวคิดเท่านั้น

งานวิจัยที่ใช้ทฤษฎีดังกล่าวในการพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ คืองานของอภิมาส มากจุ้ย (2553) ที่ได้ศึกษาและนำแนวทางดังกล่าวมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบทเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดยศึกษาและวิเคราะห์หลักการและทฤษฎีสหบทและพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ตามทฤษฎีสหบท โดยกำหนดให้ผู้เรียนเขียนงานประเภทร้อยแก้ว และศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบทสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในการแต่งบทร้อยกรอง สามารถหาคำ เลือกใช้คำได้ โดยผ่านการอ่านและการวิเคราะห์ตัวบทตามแนวทางการอ่านมุมมองใหม่ ผ่านกระบวนการ ขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแต่งบทร้อยกรองได้อย่างถูกต้อง ไพเราะ และซาบซึ้งกินใจ ผู้วิจัยจึงสนใจจัดการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบทเพื่อพัฒนาความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบทระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองทั้งโดยภาพรวมและจำแนกตามองค์ประกอบ
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษา ค้นคว้าและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทร้อยกรอง ทฤษฎีสหบท มาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย รวมถึงหลักการและวิธีการวัดและประเมินผลความสามารถในการแต่งบทร้อยกรอง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย

2. การออกแบบการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบแผนการทดลองขั้นต้น (pre-experimental design) ซึ่งมีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณใช้รูปแบบการวิจัยแบบทดสอบก่อนและหลังทดลอง (one-group pretest-posttest design) โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว ซึ่งได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยมีการวัดก่อนและหลังการทดลอง ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการรวบรวมข้อมูลระหว่างการจัดการเรียนการสอนโดยการสังเกตและบันทึกข้อมูลการเปลี่ยนแปลงความสามารถของนักเรียนโดยวัดซ้ำระหว่างการทดลองตามช่วงเวลาที่กำหนด

3. การกำหนดประชากรและตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ที่เลือกเรียนในรายวิชาการเขียนร้อยกรอง

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1) แบบวัดความสามารถในการแต่งบทร้อยกรอง เป็นแบบวัดอัตนัย ฉบับเดียวใช้วัดความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท โดยให้นักเรียนแต่งบทร้อยกรองในประเภทและหัวข้อที่กำหนด จำนวน 3 ข้อ ตามประเภทของบทร้อยกรอง ได้แก่ กาพย์ยานี 2 บท กลอนสุภาพ 2 บท และโคลงสี่สุภาพ 2 บท โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการอ่านตัวบทที่กำหนดให้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท โดยมีวิธีการพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพ เริ่มจากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถใน

การแต่งบทร้อยกรอง เพื่อกำหนดนิยามและองค์ประกอบของความสามารถในการแต่งบทร้อยกรอง ศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผล หลังจากนั้นจึงสร้างเกณฑ์ประเมินโดยใช้ scoring rubric และสร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับองค์ประกอบ หลังจากนั้นนำแบบวัดและเกณฑ์การประเมินเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง ผลการตรวจสอบคุณภาพในภาพรวมพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยทุกรายการเท่ากับช่วง 0.50–1.00 หลังจากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขแบบวัดความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองและเกณฑ์การประเมินความสามารถในการแต่งบทร้อยกรอง แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

2) แบบบันทึกความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนรายบุคคล เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยครูเป็นผู้บันทึก เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงความสามารถของนักเรียน โดยมีวิธีการพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เริ่มจากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและใช้แบบบันทึกผลการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อนำมากำหนดประเด็นที่ต้องการสังเกต หลังจากนั้นสร้างแบบบันทึก และเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ผลการตรวจสอบคุณภาพในภาพรวมพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยทุกรายการเท่ากับ 1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรปรับแก้ไขชื่อเครื่องมือจากแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ เป็น แบบบันทึกความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนรายบุคคล หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปทดลองใช้

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท จำนวน 8 แผน ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานในการแต่งบทร้อยกรองและทฤษฎีสหบท 2 แผน บทร้อยกรองประเภทกาพย์ยานี 2 แผน กลอนสุภาพ 2 แผน และโคลงสี่สุภาพ 2 แผน โดยมีวิธีการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เริ่มจากศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ความหมายและองค์ประกอบของความสามารถในการแต่งบทร้อยกรอง เพื่อสังเคราะห์นิยามเชิงปฏิบัติการกำหนดเนื้อหา การวัดและประเมินผล และนำมากำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของแผนการจัดการเรียนการสอน หลังจากนั้นจึงจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบทโดยสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนจากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสอนบทร้อยกรองและทฤษฎีสหบท และนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง ผลการตรวจสอบคุณภาพในภาพรวมพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยทุกรายการเท่ากับ 1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ ควรระบุแหล่งที่มาของตัวบท ตรวจสอบการสะกดคำ รวมถึงตกแต่งใบงานให้สวยงามขึ้น จากนั้นผู้วิจัยจึงปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำแผนการจัดการเรียนการสอนไปทดลองสอนกับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง และนำแผนการจัดการเรียนการสอนมาปรับปรุงอีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

5. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการทดลองและรวบรวมข้อมูลใช้ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ รวมทั้งสิ้น 16 คาบ โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1) ระยะที่ 1 การวางแผนและการเตรียมความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการแต่งบทร้อยกรอง และความรู้เกี่ยวกับแนวทางการแต่งร้อยกรองตามทฤษฎีสหบทให้นักเรียน ซึ่งดำเนินการในสัปดาห์ที่ 1 และ 2 จากนั้นผู้วิจัยจึงวัดความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนก่อนเรียน โดยใช้แบบวัดความสามารถในการแต่งบทร้อยกรอง จากนั้นนำแบบวัดมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การประเมิน

2) ระยะที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท ในสัปดาห์ที่ 3-8 ร่วมกับการสังเกตและบันทึกข้อมูลความเปลี่ยนแปลงความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียน เพื่อนำไปใช้สรุปเป็นความเรียงเพื่อแสดงการเปลี่ยนแปลงความสามารถและใช้ในอภิปรายผลการวิจัย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท ซึ่งได้จากการสังเคราะห์หลักการและแนวคิดทฤษฎีสหบทของบลูม (Bloom, 1993) แนวทางการจัดการเรียนการสอนแต่งบทร้อยกรองที่นักวิชาการเสนอไว้ และขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท (อภิมาส มากจ้อย, 2553) มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นอ่านและพิจารณาตัวบท เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนอ่านตัวบทที่ 1 และศึกษาหรือค้นคว้าและอ่านออกเสียงตัวบทที่ 2 และพิจารณาตัวบททั้ง 2 ตัวบทเบื้องต้น เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท

2. ขั้นเชื่อมโยงตัวบท เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนอ่านวิเคราะห์องค์ประกอบของบทร้อยกรองที่เป็นตัวบททั้งหมด สรุปความเหมือนและความแตกต่างของตัวบทที่ 1 และตัวบทที่ 2 และนำข้อสรุปมาเขียนเป็นแผนผังทางฉันทลักษณ์และข้อบังคับของตัวบท

3. ขั้นลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนกำหนดเรื่อง แนวคิดหรือแก่นเรื่อง และกำหนดระดับการปรับตามแนวทางการอ่านผ่านมุมมองใหม่ 2 แนวทางของบลูม รวมทั้งกำหนดองค์ประกอบที่จะปรับให้ต่างไปจากเดิม แล้วจึงวางโครงเรื่องของบทร้อยกรอง และแต่งบทร้อยกรองฉบับร่างตามโครงเรื่องและแนวทางที่ได้กำหนดไว้

4. ขั้นประเมินผล เป็นขั้นที่ผู้เรียนให้ข้อมูลย้อนกลับด้วยตนเองและเพื่อน ประมวลผลข้อมูลย้อนกลับ โดยมีผู้สอนช่วยตรวจสอบและเสนอแนะ

5. ขั้นเติมเต็มร้อยกรองให้สมบูรณ์ เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำผลการประเมินและข้อมูลย้อนกลับมากำหนดประเด็นการปรับแก้บทร้อยกรองของตนเอง แล้วจึงปรับแก้ไขบทร้อยกรองจนได้ชิ้นงานฉบับสมบูรณ์

3) หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครบ 8 สัปดาห์แล้ว ผู้วิจัยจึงนำแบบวัดความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองฉบับหลังเรียนไปใช้วัดความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียน จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การประเมิน และนำผลไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

6. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

6.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบวัดความสามารถมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเลขคณิตด้วยการทดสอบสถิติ T-Test (t-test)

dependent) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตารางและความเรียงตามลำดับ

6.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยรวบรวมผลงานการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียน และนำมาวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองตามองค์ประกอบ และนำเสนอในรูปแบบความเรียง โดยแบ่งการนำเสนอผลการเปลี่ยนแปลงเป็น 2 ระยะ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหพจน์โดยภาพรวมและจำแนกตามองค์ประกอบ

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองโดยภาพรวมของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหพจน์ พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($M=46.93$, $SD=1.11$) สูงกว่าก่อนเรียน ($M=20.43$, $SD=5.06$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองจำแนกตามองค์ประกอบระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหพจน์พบว่า องค์ประกอบของความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านฉันทลักษณ์ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการใช้ถ้อยคำ และด้านกวีโวหาร นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1

การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหพจน์ทั้งในภาพรวมและจำแนกตามองค์ประกอบ

ความสามารถ ในการแต่งบทร้อยกรอง	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		<i>t</i>	<i>p</i>
		<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>		
ภาพรวม	48	20.43	5.06	46.93	1.11	31.92	.00*
1) ด้านฉันทลักษณ์	12	4.87	1.80	11.80	.49	22.60	.00*
2) ด้านเนื้อหาสาระ	12	5.70	1.09	11.60	.62	26.03	.00*
3) ด้านการใช้ถ้อยคำ	12	6.63	1.47	11.89	.47	19.99	.00*
4) ด้านกวีโวหาร	12	3.23	1.57	11.53	.57	33.22	.00*

* $p < .01$

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการแต่งบทร้อยกรอง แบ่งเป็น 2 ระยะ ตามสัปดาห์ที่ใช้ในการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท ได้แก่ ระยะแรก คือ สัปดาห์ที่ 3-5 และระยะหลัง คือ สัปดาห์ที่ 6-8 โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการแต่งร้อยกรองในภาพรวม สรุปได้ดังนี้

ในระยะแรก นักเรียนแต่งบทร้อยกรองไม่ถูกต้องตามฉันทลักษณ์และลักษณะบังคับ เนื้อหาสาระไม่ชัดเจน วกวน ไม่นำเสนอแนวคิดที่แปลกใหม่ เขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง ใช้ถ้อยคำซ้ำซาก รวมถึงไม่เลือกใช้คำสัมผัสและกลวิธีทางวรรณศิลป์

ในระยะหลัง นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองดีกว่าระยะแรก กล่าวคือ นักเรียนสามารถแต่งบทร้อยกรองได้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์และลักษณะบังคับ โดยมีเนื้อหาสัมพันธ์กับหัวข้อที่กำหนด จัดลำดับเนื้อหาชัดเจน ไม่วกวน นำเสนอแนวคิดแปลกใหม่ที่เป็นประโยชน์กับผู้อ่าน ซึ่งแตกต่างจากตัวบทต้นทาง รวมถึงสามารถใช้ถ้อยคำได้อย่างถูกต้องทั้งด้านการเขียนสะกดคำ และการใช้ถ้อยคำหรือประโยคให้เกิดความแปลกใหม่ ไม่ซ้ำซาก อีกทั้งยังสามารถแต่งบทร้อยกรองโดยเลือกใช้สัมผัสและกลวิธีทางวรรณศิลป์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมอีกด้วย

2.2 การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการแต่งร้อยกรองแยกตามองค์ประกอบ สรุปได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

ด้านฉันทลักษณ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ระยะแรก นักเรียนแต่งบทร้อยกรองไม่ถูกต้องตามฉันทลักษณ์และลักษณะบังคับ ทั้งด้านการใช้จำนวนคำ คือ การใช้จำนวนคำน้อยหรือมากกว่าลักษณะบังคับ รวมถึงใช้สัมผัสนอกและสัมผัสระหว่างบทไม่ถูกต้อง เช่น ใช้คำสัมผัสเป็นเดี่ยวเดียวกัน หรือแต่งบทร้อยกรองโดยไม่ใช้สัมผัสระหว่างบท เป็นต้น แต่ในระยะหลัง นักเรียนสามารถแต่งบทร้อยกรองได้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์และลักษณะบังคับทุกด้าน

ด้านเนื้อหาสาระ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ระยะแรก นักเรียนแต่งบทร้อยกรองโดยจัดลำดับเนื้อหาไม่ชัดเจน วกวน กล่าวคือ บทร้อยกรองของนักเรียนทั้ง 2 บท นำเสนอเนื้อหาสาระหรือแนวคิดเดียวกันหรือเนื้อหาในแต่ละบทไม่มีความสัมพันธ์กัน รวมถึงไม่นำเสนอแนวคิดในมุมมองใหม่ กล่าวคือ นักเรียนแต่งบทร้อยกรองโดยยึดติดกับเนื้อหาสาระหรือแนวคิดเดิมกับตัวบทต้นทาง ไม่นำเสนอเนื้อหาสาระหรือแนวคิดที่แตกต่างจากตัวบทต้นทาง แต่ระยะหลัง นักเรียนสามารถแต่งบทร้อยกรองโดยจัดลำดับเนื้อหาชัดเจน ไม่วกวน รวมถึงนำเสนอแนวความคิดในมุมมองใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้อ่าน ซึ่งแตกต่างจากตัวบทต้นทาง

ด้านการใช้ถ้อยคำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ระยะแรก นักเรียนแต่งบทร้อยกรองโดยเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง เช่น นักเรียนเขียนคำว่า สุขสันต์ เป็น สุขสรรค์ เป็นต้น รวมถึงการใช้ถ้อยคำซ้ำซากไม่แปลกใหม่ กล่าวคือ นักเรียนใช้ถ้อยคำเดิมซ้ำไปมาหลายครั้งในบทร้อยกรอง โดยไม่เปลี่ยนเป็นคำที่มี

ความหมายเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน แต่ระยะหลัง นักเรียนสามารถแต่งโดยเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง มีการใช้ถ้อยคำที่แปลกใหม่ เช่น การใช้คำไวพจน์ เป็นต้น รวมถึงปรากฏการใช้คำศัพท์จากตัวบทก่อนหน้ามาใช้ในการแต่งบทร้อยกรองในระยะหลังอีกด้วย

ด้านกวีโวหาร ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ระยะแรก นักเรียนแต่งบทร้อยกรอง โดยไม่เลือกใช้ทั้งคำสัมผัสและการใช้วิธีทางวรรณศิลป์ กล่าวคือ นักเรียนไม่ใช้สัมผัสอักษร สระ หรือวรรณยุกต์อย่างใดอย่างหนึ่งในบทร้อยกรอง รวมถึงไม่ใช้กลวิธีการทางวรรณศิลป์ที่ทำให้บทร้อยกรองมีความงดงามมากขึ้น เช่น การใช้ภาพพจน์ การเล่นคำ หรือการใช้กลบท เป็นต้น อีกทั้งยังพบว่า นักเรียนบางส่วนเลือกใช้เพียงคำสัมผัสเพียงอย่างเดียวเท่านั้น กล่าวคือ นักเรียนเลือกใช้สัมผัสอักษร สระ หรือวรรณยุกต์อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ไม่ใช้กลวิธีการทางวรรณศิลป์ แต่ในระยะหลัง นักเรียนสามารถแต่งบทร้อยกรองโดยใช้ทั้งสัมผัสและกลวิธีทางวรรณศิลป์ เช่น การใช้ภาพพจน์ เป็นต้น

อภิปรายผล

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบทโดยภาพรวมและจำแนกตามองค์ประกอบ

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองโดยภาพรวมของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาจำแนกตามองค์ประกอบ พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกองค์ประกอบ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ทั้งนี้ จากการศึกษาปัญหาของการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียน พบว่า นักเรียนไม่สามารถแต่งบทร้อยกรองได้ เพราะนักเรียนไม่รู้จะเริ่มต้นบทร้อยกรองของตนเองอย่างไร ไม่มีคลังคำศัพท์ที่มากพอ รวมถึงไม่มีแนวทางในการแต่งที่ถูกต้องและไพเราะ ทฤษฎีสหบทของบลูมเป็นทฤษฎีหนึ่งที่ช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองนักเรียนได้ เนื่องจากมีแนวคิดสำคัญ คือ แนวทางการอ่านผ่านมุมมองใหม่ โดยการให้นักเรียนพิจารณาตัวบทต้นทาง เพื่อหาแนวทางในการแต่งบทร้อยกรองของตนเอง ซึ่งแนวทางดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนมีแนวทางในการแต่งบทร้อยกรองของตนเอง คือ มีแบบอย่างด้านฉันทลักษณ์ที่ถูกต้อง มีคลังคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในการแต่ง มีแนวทางการแต่งบทร้อยกรองให้มีเนื้อหาสาระที่ชัดเจนสอดคล้องกับประเด็นที่กำหนด รวมถึงมีแบบอย่างในการแต่งบทร้อยกรองให้มีความงดงามทางภาษาทั้งสัมผัสและกลวิธีทางวรรณศิลป์ ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับ อีรา สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา (2548) ที่เสนอว่า การแต่งบทร้อยกรองตามแนวทางการอ่านผ่านมุมมองใหม่ตามทฤษฎีสหบทของบลูมเป็นแนวทางที่มุ่งเน้นการมองหาแนวทางในการสร้างบทร้อยกรองใหม่ของตนเอง โดยอาศัยอิทธิพลจากตัวบทต้นทางทั้งในด้านรูปแบบ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านถ้อยคำ และด้านความงดงามทางภาษา

นอกจากนี้ ผลการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการแต่งบทร้อยกรองพบว่า สาเหตุเกิดจากครูผู้สอนที่ขาดสื่อ และส่วนใหญ่ใช้การสอนแบบบรรยาย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและสังเคราะห์กระบวนการสอนแต่งบทร้อยกรองที่สามารถพัฒนาความสามารถของนักเรียนจากเอกสารทางวิชาการ พบว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนควรมีขั้นตอนการสอนตามลำดับชัดเจน เริ่มตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งเป็นขั้นตอนการเตรียมความพร้อมของนักเรียนในการเรียนเกี่ยวกับร้อยกรองจนถึงขั้นสรุปการเรียนรู้เกี่ยวกับบทร้อยกรอง

หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวทางการอ่านผ่านมุมมองใหม่ตามทฤษฎีสหบทของบลูมมาบูรณาการกับขั้นตอนการสอนแต่งบทร้อยกรองที่สังเคราะห์จากเอกสารวิชาการและขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท (อิกิมาส มากจ้อย, 2553) ทำให้ได้ขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากเดิม กล่าวคือ มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ได้สังเคราะห์ขึ้น 5 ขั้นตอน โดยอิงกับแนวทางตามทฤษฎีสหบท มีสื่อ คือ ตัวบทร้อยกรองที่หลากหลาย ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนได้ดี รวมถึงการส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกฝนแต่งบทร้อยกรองมากเพียงพอ ส่งผลให้ความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับที่ เปรมศรี พลราช (2556) และ ศิวกานต์ ปทุมสุติ (2533) เสนอไว้ว่า แนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองควรมีขั้นตอนหรือกระบวนการที่ชัดเจนเป็นไปตามลำดับ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนอย่างเพียงพอ รวมถึงควรมีสื่อที่เหมาะสมกับเนื้อหา เพื่อให้นักเรียนสามารถแต่งบทร้อยกรองได้

2. ผลการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท

ผลวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท จำแนกตามองค์ประกอบ สรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท มีการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในระยะหลังดีขึ้นกว่าในระยะแรก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย โดยจำแนกตามองค์ประกอบ 4 ด้าน และตามช่วงเวลาของการวัด 2 ระยะ ได้แก่ ระยะแรก คือ สัปดาห์ที่ 3-5 และระยะหลัง คือ สัปดาห์ที่ 6-8 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านฉันทลักษณ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ระยะแรก นักเรียนแต่งบทร้อยกรองไม่ถูกต้องตามฉันทลักษณ์และลักษณะบังคับ แต่ในระยะหลังนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นกว่าระยะแรก ทั้งนี้ เนื่องจากทฤษฎีสหบทของบลูม (Bloom, 1983) ได้เสนอแนวทางการอ่านผ่านมุมมองใหม่ โดยการศึกษาและพิจารณาตัวบทต้นทาง เพื่อให้ผู้อ่านเห็นตัวอย่างแนวทางในการแต่งที่ถูกต้องในด้านฉันทลักษณ์และนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างผลงานของตนเองได้ รวมถึงการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท มีทั้งขั้นตอนอ่านและพิจารณาตัวบท รวมถึงขั้นเชื่อมโยงตัวบท โดยครูยกตัวบทต้นทางที่ถูกต้องตามฉันทลักษณ์และข้อบังคับทั่วไป ทั้งในด้านจำนวนคำและการใช้สัมผัส ให้นักเรียนอ่านและพิจารณา เพื่อให้ นักเรียนเกิดความคุ้นเคยกับฉันทลักษณ์ประเภทนั้น ๆ และสามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการแต่ง

บทร้อยกรองของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ศิวกานต์ ปทุมสูติ (2533) ที่เสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอนแต่งบทร้อยกรองไว้ว่า ครูควรนำตัวอย่างบทร้อยกรองหลายบทมาให้นักเรียนอ่านและใช้กระบวนการคิดเปรียบเทียบ เพื่อให้นักเรียนคุ้นเคยกับฉันทลักษณ์ จนสามารถใช้ในการแต่งบทร้อยกรองได้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์และข้อบังคับของบทร้อยกรอง

ด้านเนื้อหาสาระ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ในระยะแรก นักเรียนแต่งบทร้อยกรองโดยจัดลำดับเนื้อหาไม่ชัดเจน วกวน รวมถึงไม่นำเสนอแนวคิดในมุมมองใหม่ แต่ในระยะหลังนักเรียนเกิดการแปลงที่ดีขึ้นกว่าระยะแรก เนื่องจากทฤษฎีสหพทของบลูม (Bloom, 1983) ได้เสนอแนวคิดสำคัญที่ให้ผู้แต่งอ่านและพิจารณาตัวบทต้นทางตั้งแต่ 2 ตัวบทขึ้นไป รวมถึงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวบทเกี่ยวกับเนื้อหาสาระหรือแนวคิดที่ผู้แต่งตัวบทต้นทางได้นำเสนอว่า มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร นักเรียนจึงได้แนวทางในการแต่งบทร้อยกรองของตนเองให้มีเนื้อหาสาระและแนวคิดที่ใกล้เคียงหรือแตกต่างจากตัวบทต้นทาง

นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหพทที่สอดคล้องกับแนวคิดของบลูม มีขั้นตอนในการอ่านและพิจารณาตัวบท และการเชื่อมโยงตัวบท ซึ่งในขั้นตอนนี้ นักเรียนจะต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาระสำคัญของตัวบททั้ง 2 ตัวบท รวมถึงวิเคราะห์แนวทางในการวางโครงเรื่องว่ามีการวางประเด็นสำคัญใดบ้าง หรือมีการลำดับเนื้อหาขึ้นต้นและจบอย่างไร เมื่อนักเรียนวิเคราะห์ตัวบทเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อมา นักเรียนจะต้องนำสาระสำคัญหรือประเด็นสำคัญที่วิเคราะห์ได้มาวางโครงเรื่องของตนเองก่อนลงมือแต่งบทร้อยกรองของตนเอง ซึ่งกระบวนการนี้จะทำให้นักเรียนสามารถแต่งบทร้อยกรองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ศุภวรรณ มองเพชร (2547) ที่กล่าวถึงแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองด้านเนื้อหาสาระว่า ครูต้องแนะนำตัวอย่างบทร้อยกรองที่มีการลำดับความคิดที่ดี และให้นักเรียนวิเคราะห์ว่าตัวบทนั้นมีการลำดับความคิดอย่างไร หลังจากนั้นจึงให้นักเรียนวางแผนโครงเรื่องของตนเองเอาไว้ เพื่อช่วยให้การแต่งบทร้อยกรองของนักเรียนดำเนินเรื่องไปตามลำดับ ไม่เขียนนอกเรื่อง และไม่ขาดเอกภาพ

ด้านการใช้ถ้อยคำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ในระยะแรกของการทดลอง นักเรียนแต่งบทร้อยกรองโดยเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง รวมถึงยังใช้ถ้อยคำซ้ำซากไม่แปลกใหม่ แต่ในระยะหลังนักเรียนแต่งบทร้อยกรองโดยเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง ใช้ถ้อยคำที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำซาก สาเหตุที่นักเรียนใช้ถ้อยคำได้ดีขึ้น เนื่องจากนักเรียนได้ดำเนินการตามแนวทางที่ทฤษฎีสหพทได้เสนอเกี่ยวกับการสร้างตัวบทหลายระดับไม่เพียงแต่ระดับโครงสร้างหรือแก่นเรื่องเท่านั้น แต่ยังรวมถึงระดับกลวิธีการเขียน เช่น การใช้ถ้อยคำ ประโยค หรือคำศัพท์ กล่าวคือ การศึกษาตัวบทต้นทางทำให้นักเรียนมีตัวอย่างการใช้ถ้อยคำหรือประโยค รวมถึงคำศัพท์ที่สามารถนำมาใช้ในการแต่งบทร้อยกรองของตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เมื่อครูนำแนวทางดังกล่าวมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูต้องหาตัวบทที่สอดคล้องกับประเด็นที่นักเรียนจะแต่ง โดยให้นักเรียนได้อ่านและพิจารณาตัวบท เพื่อให้นักเรียนเห็นตัวอย่างของการใช้ถ้อยคำในด้านต่าง ๆ

นอกจากนี้ ในการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบทที่สังเคราะห์ขึ้น มีขั้นตอนในการวิเคราะห์และเชื่อมโยงตัวบท ที่ให้นักเรียนได้รวบรวมคำศัพท์สำคัญจากตัวบทที่อ่านเอาไว้ ทำให้นักเรียนมีคลังคำศัพท์ที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการเขียนสะกดคำที่ถูกต้อง เพื่อนำมาใช้ในการแต่งบทร้อยกรองของตนเองต่อไป ส่งผลให้นักเรียนสามารถเลือกใช้คำที่สอดคล้องกับประเด็นที่กำหนด เขียนสะกดคำได้อย่างถูกต้อง ใช้คำได้ถูกต้องตามความหมาย รวมถึงสามารถแต่งบทร้อยกรองให้มีถ้อยคำที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำซากกับคำเดิม ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภวรรณ มองเพชร (2547) และ ศิวกานต์ ปทุมสูติ (2533) ที่เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองด้านการใช้ถ้อยคำที่ว่า ครูควรให้นักเรียนรวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำหนด คำโวหาร หรือคำที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกเอาไว้ โดยนำมาจากบทร้อยกรองที่โดดเด่นตามประเด็นดังกล่าวมาชี้แนะให้นักเรียน

ด้านกวีโวหาร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ในระยะแรกของการทดลองนักเรียนแต่งบทร้อยกรองโดยไม่เลือกใช้ทั้งสัมผัสและกลวิธีทางวรรณศิลป์ หรือเลือกใช้สัมผัสเพียงอย่างเดียว แต่ในระยะหลังของการทดลอง นักเรียนสามารถแต่งบทร้อยกรองโดยเลือกใช้ทั้งการใช้คำสัมผัสทั้งสัมผัสอักษร สัมผัสสระ และสัมผัสวรรณยุกต์ ร่วมกับการใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ ทั้งนี้ เนื่องจากทฤษฎีสหบทนำเสนอแนวคิดในการสร้างตัวบทใหม่ โดยนักเรียนสามารถนำผลการอ่านและพิจารณาตัวบทต้นทางมาใช้ในการแต่งบทร้อยกรองของตนเองได้ในระดับกลวิธีการเขียนและประพันธ์กรรม กล่าวคือ การอ่านผ่านมุมมองใหม่ตามทฤษฎีสหบทจะมีอิทธิพลในการสร้างตัวบทของนักเรียน โดยนักเรียนสามารถเลือกนำกลวิธีการประพันธ์ทั้งการใช้คำสัมผัสและกลวิธีทางวรรณศิลป์จากตัวบทต้นทางมาปรับใช้กับบทร้อยกรองของตนเอง ส่งผลให้บทร้อยกรองของนักเรียนถูกต้องตามฉันทลักษณ์ มีเนื้อหาสาระที่ชัดเจนและแปลกใหม่ รวมถึงมีการใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับเรื่อง อีกทั้งยังทำให้บทร้อยกรองของนักเรียนมีความงดงามทางภาษามากขึ้น

นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบทที่สังเคราะห์ขึ้นมีขั้นตอนการอ่านและพิจารณาตัวบท เพื่อให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างบทร้อยกรองที่มีความงดงามทางภาษา ทั้งในด้านการใช้คำสัมผัสและการใช้วรรณศิลป์ ชั้นวิเคราะห์และเชื่อมโยงตัวบท ซึ่งจะให้นักเรียนวิเคราะห์ความงามของตัวบทที่นำมาใช้เพื่อให้นักเรียนนำแนวทางที่ได้จากการอ่าน พิจารณาและการวิเคราะห์ตัวบทในด้านกวีโวหารที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับการแต่งบทร้อยกรองของตนเอง และขั้นตอนการประเมินผลและเติมเต็มบทร้อยกรองให้สมบูรณ์ ซึ่งนักเรียนจะได้รับคำแนะนำจากเพื่อนและครูผู้สอน โดยเฉพาะด้านกวีโวหารว่า นักเรียนควรเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกวีโวหารในส่วนใดอีกหรือไม่ ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้สอดคล้องกับ เปรมศรี พลราช (2556) ศุภวรรณ มองเพชร (2547) และ ศิวกานต์ ปทุมสูติ (2533) ที่เสนอว่า ครูควรยกบทร้อยกรองที่มีความโดดเด่นและมีคุณค่าด้านวรรณศิลป์และการใช้ภาษาให้นักเรียนได้อ่านและพิจารณา เพื่อเสริมสร้างความคิดและลีลาในการใช้คำให้มีชั้นเชิงทางวรรณศิลป์ให้กับนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนที่สนใจนำขั้นตอนและแนวทางการสอนตามทฤษฎีสหบทของบลูมในงานวิจัยนี้ไปใช้ควรเตรียมความพร้อมของตนเอง โดยศึกษาความหมาย หลักการ และแนวคิดของทฤษฎีสหบท รวมถึงแนวทางการอ่านผ่านมุมมองใหม่ตามทฤษฎีสหบทที่นำมาใช้ให้เข้าใจและชัดเจน
2. ผู้สอนควรเตรียมตัวบทที่หลากหลาย เช่น ข่าว บทความ เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการกำหนดเนื้อหาการแต่งบทหรือโครงของตนเอง
3. ตัวบทอ่านหรือบทหรือโครงที่นำมาใช้ต้องมีเนื้อหาหรือกลวิธีที่ผู้แต่งนำเสนอที่น่าสนใจ กระตุ้นกระบวนการคิด และเป็นแบบอย่างในการแต่งได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นบทหรือโครงที่ดีเด่นในทุกด้าน ผู้สอนอาจยกบทหรือโครงที่มีข้อผิดพลาดให้ผู้เรียนศึกษาตัวบทและอภิปรายหรือเรียนรู้จากตัวอย่างที่ผิดพลาดนั้นเพื่อนำเสนอวิธีการแก้ไขข้อผิดพลาดในการแต่งบทหรือโครงนั้นให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
4. ผู้สอนสามารถนำกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบทไปปรับใช้ในการสอนแต่งบทหรือโครงประเภทอื่น ๆ ได้ เช่น ภาพยนตร์ บัง กลอนเพลงยาว กลอน 6 เป็นต้น
5. การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบทในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอน 2 คาบต่อบทหรือโครง 1 ประเภท หากผู้สอนสนใจนำการวิจัยไปใช้ควรพิจารณาข้อจำกัดด้านระยะเวลา โดยการปรับลดภาระงานหรือใช้ตัวบทที่มีขนาดสั้น แต่ยังคงต้องสอนให้ครบถ้วนทุกขั้นตอนตามที่เสนอไว้ในงานวิจัยนี้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบท สามารถพัฒนาความสามารถในการแต่งบทหรือโครงของนักเรียนได้ ซึ่งบทหรือโครงที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีเพียง 3 ประเภท ได้แก่ ภาพยนตร์ 11 กลอนสุภาพ และโคลงสี่สุภาพ ตามระดับความสามารถของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้นผู้สนใจจึงสามารถนำไปศึกษากับบทหรือโครงประเภทอื่น ๆ ในระดับชั้นที่สูงขึ้นต่อไปได้ เช่น ฉันท์ ร่ายยาว ร่ายสุภาพ เป็นต้น
2. ผู้สนใจอาจศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้จากการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบทได้ ซึ่งตัวแปรนั้นควรเกี่ยวข้องกับการเขียนในด้านต่าง ๆ เช่น การเขียนเชิงสร้างสรรค์ การเขียนสารคดี เป็นต้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรรณิกา บุชบา. (2555). *การพัฒนาชุดฝึกทักษะการแต่งกลอนสุภาพ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

- กุลธิดา ปัญญาจิรวุฒิ. (2547). การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จรินทร์ งามแน่น. (2556). การพัฒนาแบบฝึกการเขียนคำประพันธ์กลอนสุภาพและกาพย์ยานี 11 สำหรับนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีรา สุขสวัสดิ์ ณ อยู่ธยา. (2548). สัมพันธบท (Intertextuality) ในฐานะวิธีการหนึ่งของวรรณคดีวิจารณ์. *มนุษยศาสตร์สาร*, 6(1), 1-13.
- นิตยา ไพบูลย์. (2545). การพัฒนาทักษะการแต่งบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนววัฏจักร 4 MAT [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประทีป วาทิกทินกร. (2542). ศิลปะการประพันธ์เพื่อการสอน. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เปรมศรี พลราช. (2556). การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือและเทคนิคผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 3(3), 43-49.
- พนมศักดิ์ มนูญปรัชญาภรณ์. (2557). การพัฒนาแบบฝึกการแต่งโคลงสี่สุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วราภรณ์ บำรุงกุล. (2542). ร้อยกรอง. แผนกเอกสารการพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ศิวกานต์ ปทุมสูติ. (2533). กลวิธีสอนเด็กให้เรียนเขียนกวี. ธนะการพิมพ์.
- ศุภวรรณ มองเพชร. (2547). ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 2. ต้นอ้อ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. (2562). การวิเคราะห์คุณภาพผู้เรียนจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ จากผลการทดสอบวัดผลระดับชาติ (O-NET). กลุ่มบริหารวิชาการ สพม.2.
- อธิมาศ มากจ้อย. (2553). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีสหบทเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Bloom, H. (1983). *The anxiety of influence: The theory of poetry*. Oxford University Press.
- Genette, G. (1997). *Palimpsests: Literature in the second degree*. University of Nebraska Press.